

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

«___» _____ 2018 р.

Голова приймальної комісії

_____ І. С. Бондар

**ПРОГРАМА СПІВБЕСІДИ
З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ
для вступників на освітній ступінь
«Бакалавр»**

**Обговорено і схвалено на засіданні
кафедри зв'язків
з громадськістю і журналістики
Протокол № 12 від 05 лютого 2018 р.**

Київ - 2018

Програма співбесіди з української мови та літератури для вступників на освітній ступінь «Бакалавр» . – К. : КНУКіМ, 2018. – 22 с.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Відповідно до розділу VIII Правил прийому до Київського національного університету культури і мистецтв у 2018 році спеціальною умовою щодо участі у конкурсному відборі при вступі для здобуття вищої освіти на основі повної загальної середньої освіти є зарахування за співбесідою.

Вступні випробування у формі співбесіди проходять:

- особи, визнані інвалідами війни відповідно до пунктів 10-14 статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»;
- особи, яким Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» надане право на прийом без екзаменів до державних закладів вищої освіти за результатами співбесіди;
- особи з інвалідністю, які неспроможні відвідувати заклад освіти (за рекомендацією органів охорони здоров'я та соціального захисту населення).

Конкурсний предмет «Українська мова та література» є обов'язковим для усіх спеціальностей (предметних спеціальностей, спеціалізацій) та галузей знань.

Перелік показників конкурсного відбору, строки та порядок проведення вступних випробувань для даної категорії вступників визначаються Правилами прийому до Київського національного університету культури і мистецтв у 2018 році.

Мета співбесіди – перевірка рівня теоретичної та практичної підготовки абітурієнтів і формування рейтингового списку з абітурієнтів, які вступають на навчання для здобуття ступеня бакалавра та мають право складати вступні випробування у формі співбесіди згідно з Правилами прийому до Київського національного університету культури і мистецтв.

ТЕМАТИКА СПІВБЕСІДИ

**Теоретичний і практичний матеріал,
яким повинен володіти абітурієнт**

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

УСНА НАРОДНА ТВОРЧІСТЬ

Поняття про основні жанри фольклору – думи, балади, історичні пісні, обрядові, родинно-побутові, ліричні пісні, перекази, легенди, казки, загадки, прислів'я, приказки. Їхня роль і місце в духовному житті українського народу, характерні особливості художньої мови, своєрідність віршування. Подібне й відмінне в баладі, думі та історичній пісні. Образи, тематика, художні ідеї, поетична специфіка, особливості композиції, художня мова українських народних дум. ("Дума про козака Голоту", "Дума про Марусю Богуславку", "Дума про Самійла Кішку", "Хмельницький і Барабаш").

Особливості композиції, характеротворення, художньої мови, віршування історичних народних пісень "Зажурилась Україна, бо нічим прожити...". "Ой був в Січі старий козак...", "Чи не той то хміль...", "Пісні про Устима Кармелюка".

Основні жанри та особливості обрядового фольклору – колядок, щедрівок, веснянок, весільної поезії.

ДАВНЯ УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Перекладна література старослов'янською мовою: біблійні книги, апокрифи, житійні повісті та оповідання, патерики, повісті про Троянську війну, Александра Македонського ("Александрія"), Варлаама і Іоасафа, збірники афоризмів ("Бджола").

Оригінальна література. Жанрово-тематична природа літописів як історико-художніх текстів. "Повість минулих літ". Повчальна література. "Слово про Закон і Благодать" Іларіона Київського, "Поучення" Володимира Мономаха. "Слово о полку Ігоревім". Історичне підґрунтя твору, образи, композиційна та ідейно-естетична своєрідність.

Розвиток полемічної літератури. Іван Вишенський – найвидатніший полеміст доби. Жанр, зміст, художня спрямованість, засоби творення сатиричного та комічного в "Посланні до єпископів". Козацькі літописи.

"Літопис Самовидця": особливості тематики та композиції. "Історія Русів" – своєрідний трактат про історичний розвиток України від давнини до другої половини XVIII ст. Загальна характеристика філософських поглядів та

естетичних засад творчості Григорія Сковороди. Тема, художні ідеї, ритмічна своєрідність, засоби сатири, особливості мови збірки "Сад божественних пісень". Художня трансформація філософських ідей у байках Григорія Сковороди. Збірка "Байки Харківські". Теоретичні погляди на байки та притчі в передмові до збірки.

НОВА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА. ЛІТЕРАТУРА кін. XVIII–кін. XIX ст.

Становлення нової української літератури, її гуманістичний та демократичний характер. Зв'язок із фольклором, давньою літературою, театром. Іван Котляревський. "Енеїда". Жанровий різновид. Проекція сюжету Вергілія на українську історію та сучасність. Розвиток давньоукраїнської бурлескової традиції. Неоднозначність персонажів. Елементи сатири.

Зв'язок драматургії І. Котляревського з давньою українською драмою і новаторський характер п'єси "Наталка Полтавка". Особливості жанру "малоросійської опери", провідні художні ідеї. Принцип групування персонажів, засоби характеротворення. Особливості романтичних балад та байок Є.Гребінки та М.Гулака-Артемовського. Алегоричний зміст. Романтична поетика. Вплив фольклору. Г. Квітка-Основ'яненко – перший прозаїк нової української літератури. Орієнтація на народне світобачення, принципи фольклорної поетики, стилістику сентименталізму та реалістичну художню типізацію в повістях "Маруся" та "Конотопська відьма". Художні особливості драматургії Г.Квітки-Основ'яненка. "Сватання на Гончарівці". Тарас Шевченко – основоположник нової української літератури. Ранній період творчості (1838-1843) Жанри, проблематика, персонажі. Художня трансформація народнопісенної символіки. Проблемно-тематичні та стильові особливості творчості періоду "трьох літ". Осуд колоніальної політики царизму. Сюжет і композиція, проблематика, ідейний зміст творів цього періоду. Творчість періоду ув'язнення та заслання (1847-1857). Обставини створення циклу "В казематі". Структура циклу. Тематична поліфонія, романтична символіка, фольклорні образи. Творчість періоду після заслання (1857-1861). Творче піднесення у зв'язку зі звільненням, переосмислення біблійних мотивів та сюжетів. Пантелеймон Куліш. Романтичний характер поетичної творчості. Жанр, історична основа, тема, особливості сюжету і композиції, мови, взаємопроникнення реалістичної та романтичної оповіді в романі "Чорна рада". "Народні оповідання" Марка Вовчка, їх зв'язок із фольклором, антикріпосницька й гуманістична спрямованість. Жанр, тема, проблематика повісті "Інститутка". Художня майстерність у створенні образів-характерів. Визначальні ознаки художнього стилю Івана Нечуя-

Левицького. Тематика і проблематика повістей "Микола Джеря" й "Кайдашева сім'я". Розвиток байкарських традицій Г.Сковороди, П.Гулака-Артемівського, Є.Гребінки в творчості Л.Глібова. Особливості фабул, морально-етичні проблеми, іронія, алегорія у байках. Тематичне і жанрове новаторство творчості Панаса Мирного. Роман Панаса Мирного та Івана Білика "Хіба ревуть воли, як ясла повні?". Історія створення, джерела, проблематика, своєрідність жанру та композиції, багатство деталей побуту, різноманітність характерів, проникнення в суперечності доби, психологізм.

Становлення та розвиток професійного театру в Україні. «Театр корифеїв». Творчість М.Кропивницького, М.Старицького та І.Карпенка-Карого. Тематична і жанрова багатоаспектність творчості Івана Франка. Багатство тематики, ідейно-естетична глибина, різноманітність форм поезій зі зб. "З вершин і низин", "Зів'яле листя", "Мій Ізмарагд". Біблійний сюжет та його художня трансформація в поемі "Мойсей". Ідейна і композиційна роль прологу. Жанр, тема, сюжет, композиція, персонажі, особливості характеротворення, ідейно-художній зміст роману "Перехресні стежки".

НОВІТНЯ УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА

(кін. XIX–XX ст.)

Основні літературні течії та напрямки в українській літературі межі століть. Імпресіонізм. Творчість Михайла Коцюбинського. Жанр, символіка назв творів, особливості сюжету, композиції "Intermezzo", "Цвіт яблуні". Жанр твору, тема, композиція, персонажі, особливості характеротворення в повісті «Тіні забутих предків». Багатогранність таланту Лесі Українки. Основні мотиви, особливості поетичного стилю і мови лірики. Новаторство ритміки. Драматургія Лесі Українки. Поняття про "драму ідей". "Лісова пісня". Оригінальність жанру, композиції, персонажі, оповідна манера, єдність реалій доби і міфопоетики. Драматургічна й віршувальна майстерність.

Неоромантизм в українській літературі. "Бояриня". Тема, час і місце дії, проблематика, центральні персонажі, художні ідеї. Експресіонізм в українській літературі. Композиція, персонажі, ідейний зміст, художня мова новел Василя Стефаника "Новина", "Камінний хрест". Основні мотиви, ідеї, образи і жанри лірики Володимира Самійленка ("Україні", "Українська мова", "Патріоти", "Вечірня пісня").

Феміністичний рух та його відлуння в прозі Ольги Кобилянської. Особливості індивідуального стилю. Основні теми, жанри, особливості сюжету, композиції, характеротворення у повістях «Людина» і «Земля».

Творчість Миколи Вороного в контексті українського модернізму. Основні мотиви поезії Олександра Олеся, особливості стилю, версифікаційна майстерність, багатство риторичних фігур, мелодійність. Лаконізм зображення подій, загостреність конфліктів, психологічна вмотивованість вчинків і поведінки персонажів у творчості Володимира Винниченка.

Особливості поетичного стилю Павла Тичини. Збірка "Сонячні кларнети". Жанр, теми, ідеї, особливості віршування. Засоби символізму та імпресіонізму. Афористичність, застосування риторичних фігур.

Значення творчості П.Тичини для розвитку української поезії. Микола Зеров і "неокласики" (М.Рильський, М.Драй-Хмара, П.Филипович, Юрій Клен). Уславлення краси як духовної гармонії. Культурологічна насиченість творів, яскравість візуальних образів. Поезія Максима Рильського: основні мотиви, художні ідеї та засоби їхнього втілення. Володимир Сосюра – найніжніший лірик ХХ ст. Риси індивідуального стилю. Елементи символізму та імпресіонізму. Особливості індивідуального стилю Богдана-Ігоря Антонича, новаторство, значення творчості. Характерні ознаки індивідуального стилю Григорія Косинки. Проблемно-тематичні та стильові особливості новелістики.

Гумор і сатира в українській літературі ХХ ст. Творчість Остапа Вишні. Тематика і проблематика, жанрова різноманітність творів. Новелістика Миколи Хвильового. Характер художнього мислення письменника, поєднання реалістичних, романтичних та імпресіоністичних засобів у творчості. Роман "Місто" В.Підмогильного – зразок української урбаністичної прози. Провідні проблеми, художні ідеї. Складність і неоднозначність образу головного героя.

Романтичний характер творчості Юрія Яновського. "Вершники": жанрова своєрідність, особливості сюжету, композиції, центральні персонажі, ідейний зміст, художня мова.

Українська драматургія поч. ХХ ст. Творчість Миколи Куліша та Івана Кочерги. Поєднання реалістичних і романтичних засад, конкретно-історичного та вічного, національного й загальнолюдського у творчості Олександра Довженка. "Празька школа: творчість Євгена Маланюка, О. Ольжича, Олени Теліги. Голодомор 1932-1933 рр. в художньому осмисленні Уласа Самчука ("Марія) та Василя Барки ("Жовтий князь"). Жанрові особливості, тематика і проблематика, автобіографічна основа, центральні персонажі, засоби психологізму романів Івана Багряного – «Тигролови» та «Сад Гетсиманський». Пісенна творчість Андрія Малишка. Фольклорне коріння, місткість образів-символів, художніх деталей. Тематика

і проблематика, ідейний зміст, місце в літературному процесі роману Олеся Гончара "Собор".

Тематика і проблематика історичного роману Павла Загребельного ("Диво" або "Роксолана"), характеристика образів. Історична основа.

Проблемно-тематичні та жанрові виміри поезії Дмитра Павличка.

"Шістдесятництво" як літературний та культурний феномен. Мотиви, художні образи, жанрово-стилістична своєрідність творчості Ліни Костенко, Василя Симоненка, Івана Драча. Історичний роман у віршах "Маруся Чурай" Ліни Костенко. Жанр, тема, особливості композиції, оповідної манери, персонажі, засоби характеротворення, художня мова.

Новелістика Григора Тютюнника. Тематика, персонажі, особливості сюжетно-композиційних вирішень, оповідної манери, художньої мови.

Жанрові та тематичні особливості творчості Валерія Шевчука. Трагізм долі та творчості Василя Стуса. Провідні мотиви, оригінальність стилю.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Біла А. Символізм / Анна Біла. – К. : Темпора, 2010. – 272 с.
2. Білоус П.В. Історія української літератури XI-XVIII ст.: Навч. посіб. – К., 2009.
3. Брюховецький В. Ліна Костенко: Нарис творчості. – К., 1990.
4. Весни розспіваної князь: Слово про Антонича. – Л., 1989.
5. Возняк М.С. Історія української літератури: В 2-х т. – Львів, 1992. – Т.1; – Львів, 1994. – Т. 2.
6. Голомб Л. Із спостережень над українською поезією XIX–XX століть : збірник статей / Лідія Голомб; передмова В. Барчан. – Ужгород : Гражда. 2005. – 380 с.
7. Голомб Л. Петро Карманський: життя і творчість : монографія / Лідія Голомб. – Ужгород : Гражда, 2010. – 246 с.
8. Гримич Г. М. Загадка творчого булату. Новелістика українських шістдесятників. – К., 1993.
9. Грицай М.С., Микитась В.Л., Шолом Ф.Я. Давня українська література: Підручник. – 2-е вид. – К., 1989.
10. Гром'як Р. Давнє і сучасне: Вибрані статті з літературознавства. – Тернопіль, 1997.
11. Грушевський М. Історія української літератури: В 6 т. – Т. 1 / Упор. В.Яременко; Авт. передм. Н.Кононенка; Приміт. Л.Дунаївської. – К., 1993.

12. Гундорова Т. Проявлення Слова. Дискурсія раннього українського модернізму : монографія / Тамара Гундорова. – Вид. 2-ге, перероблене та доповнене. – К. : Критика, 2009. – 447 с.
13. Демська-Будзуляк Л. Драма свободи в модернізмі: Пророчі голоси драматургії Лесі Українки : монографія / Леся Демська-Будзуляк. – К. : Академвидав, 2009. – 181, [2] с. – (Серія «Монограф»).
14. Демченко І. Особливості поетики Ольги Кобилянської : монографія / Ірина Демченко. – К. : Твім інтер, 2001. – 206 с.
15. Єфремов С. Історія українського письменства. Від початків до Костомарова. – К. – Лейпціг, 1919. Фотопередрук у Мюнхені 1989 р.
16. Живиця: Хрестоматія української літератури ХХ століття. У 2 кн. / Упор. М.Конончук, Н.Бондар, Т.Конончук. – К., 1998.
17. Жулинський М. Микола Хвильовий. – К., 1991.
18. Жулинський М.Г. Наближення: Літературні діалоги. – К., 1986.
19. Історія української літератури (Перші десятиріччя ХІХ століття): Підручник / П.П. Хропко, О.Д.Гнідан, П.І.Орлик та ін. – К., 1992.
20. Ільницький М. На перехрестях віку: У 3-х кн. Кн. 3 / Микола Ільницький. – К. : ВД «Києво-Могилянська академія», 2009. – 902 с.
21. Ільницький М. Іван Драч: Нарис творчості. – К., 1986.
22. Ільницький М.М. Людина в історії (Сучасний історичний роман). – К., 1989.
23. Ільницький О. Український футуризм (1914–1930). Перекл. з англ. Р. Тихорук. – Львів, 2003.
24. Історія української літератури та літературно-критичної думки кінця ХІХ – початку ХХ століття : підручник / [кол. авт.: О.А. Галич, О.О. Бровко, І.А. Веретейченко, Л.Л. Нежива, Т.П. Шестопалова; за наук. ред. О.А. Галича. – Луганськ : Альма-матер, 2008. – 479 с.
25. Історія української літератури : ХХ – поч. ХХІ ст. : навч. посіб : у 3 т. / [В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко та ін.]; за ред. В. І. Кузьменка. – К. : Академвидав, 2013. – Т. 1. – 592 с.
26. Історія української літератури : ХХ – поч. ХХІ ст. : навч. посіб : у 3 т. / [В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко та ін.]; за ред. В. І. Кузьменка. – К. : Академвидав, 2014. – Т. 2. – 536 с.
27. Історія української літератури : ХХ – поч. ХХІ ст. : навч. посіб : у 3 т. / [В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко та ін.]; за ред. В. І. Кузьменка. – К. : Академвидав, 2017. – Т. 3. – 544 с.
28. Історія української літератури ХІХ ст.: У 2 кн. / За ред. М.Г. Жулинського. – К., 2006.

29. Історія української літератури. Кінець XIX – початок XX ст. : підручник: У 2 кн. Кн. 2 / за ред. О.Д. Гнідан. – К. : Либідь, 2006. – 495 с.
30. Історія української літератури. У 2 т. / За ред. І.Дзеверіна. – К., 1988.
31. Історія української літератури. XIX століття: У 3 кн. / За ред М.Т.Яценка. – К., 1997.
32. Історія української літератури XX століття. У 2 кн. / за ред. В.Г.Дончика. – К., 1998.
33. Історія української літератури. У 2 т. / За ред І.Дзеверіна. – К., 1988.
34. Кирилюк Є.П. Тарас Шевченко: Життя і творчість. – К., 1964.
35. Київські неокласики / Упор. В. Агеєва. – К., 2003.
36. Костюк Г. Проба людини. Про “Сад Гетсиманський” Івана Багряного // Багрянний І. Вибрані твори. – К., 2006. – С. 541–549.
37. Лановик М., Лановик З. Українська усна народна творчість: Підручник. – К., 2006.
38. Малютіна Н.П. Українська драматургія кінця XIX – початку XX ст. : навчальний посібник / Н.П. Малютіна. – К. : Академвидав, 2010. – С. 204–235. – (Серія «Альма-матер»).
39. Матусяк А. Химерний Яцків: Модерністський дискурс у прозі Михайла Яцкова / Агнешка Матусяк. – Вроцлав ; Львів : ЛА «Піраміда», 2010. – 221, [2] с. – (Серія «Українська класика: світовий контекст»).
40. Моренець В. Національні шляхи поетичного модерну першої половини XX ст.: Україна і Польща / Володимир Моренець. – К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2002. – 327 с.
41. Моренець В. Володимир Сосюра: Нарис життя і творчості. – К., 1996.
42. Мороз Л. Григій Тютюнник: Нарис життя і творчості. – К., 1991.
43. Наєнко М. Григорій Косинка. Літературно-критичний нарис. – К., 1989.
44. Наєнко М. П'ятиліття українського роману. – К., 1985.
45. Наєнко М. Шістдесятництво: в історії і в сучасності // Літературна Україна. – 2008. – 7, 14, 21 серпня, 4, 11 вересня.
46. Никанорова О. Поезії одвічна висота: Літературно-критичні статті. – К., 1986.
47. Панченко В.Є. Юрій Яновський: Життя і творчість. – К., 1988.
48. Пахаренко В. Як він ішов. Духовний профіль Василя Симоненка на тлі його доби // Українська мова та література. – 2005. – Число 1 (401).
49. Поліщук В. Вісімдесятники як літературне явище // Слово і час . – 2001 . – № 9.

50. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі : [монографія] / Соломія Павличко. – [2-ге вид., перероб. і доп.]. – К. : Либідь, 1999. – 446, [1] с.
51. Павлишин М. Ольга Кобилянська: прочитання / Марко Павлишин. – Друге видання. – Харків : Акта, 2011. – 358, [1] с.
52. Павлюк М.М. Творчий метод і поетика Т.Шевченка. – К., 1980.
53. Піхманець Р. Із покутської книги буття. Засади творчого мислення Василя Стефаника, Марка Черемшини і Леся Мартовича : монографія / Роман Піхманець. – К. : Темпора, 2012. – 578 с.
54. Полєк В.Т. Історія української літератури Х–ХVII століть: Навч. посібник. – К., 1994.
55. Сверстюк Є. Нове прочитання “Собору” О. Гончара // Всесвіт. – 2002. – № 5–6.
56. Семенчук І. Життєпис О. Довженка. – К., 1991.
57. Семенюк Г. Ф. Українська драматургія 20-х років. – К., 1993.
58. Скирда Л. Євген Плужник: Нариси життя і творчості. – К., 1988.
59. Слабошпицький М. Василь Земляк: Нарис життя і творчості. – К., 1994.
60. Слабошпицький М. Роман Іваничук: Літературно-критичний нарис. – К., 1989.
61. Стус Д. Василь Стус: життя як творчість. – К., 2004.
62. Сивачук Н. Український дитячий фольклор: Підручник. – Вид. 2-е, випр., – К., 2009.
63. Сліпущко О. Софія Київська: Українська література Середньовіччя: доба Київської Русі (Х-ХІІІ століття). – К., 2002.
64. Ткаченко Р. Поклик Химери: декаданс в українській літературі кінця ХІХ – початку ХХ ст. : монографія / Роман Ткаченко. – К. : Книга, 2010. – 134, [1] с.
65. Турган О.Д. Українська література кінця ХІХ – початку ХХ ст. і античність (Шляхи сприйняття і засвоєння) : [монографія] / О.Д. Турган. – К.: [Б. в.], 1995. – 172, [2] с.
66. Українське слово: Хрестоматія української літератури та літературної критики ХХ ст.: У 3 кн. / упор. В. Яременко, Є. Федоренко. – К., 1993 – 1994.
67. Шумило Н. Під знаком національної самобутності. Українська художня проза і літературна критика кінця ХІХ – поч. ХХ ст. : [монографія] / Наталя Шумило. – К. : Задруга, 2003. – 354 с.
68. Філоненко С.О. Усна народна творчість: Навч. пос. – К., 2008.

69. Чижевський Д.І. Історія української літератури (від початків до доби реалізму). – Тернопіль, 1994.

70. Яременко В. Панорама української літератури ХХ століття // Українська мова та література. – 2001. – Число 11. – Березень.

УКРАЇНСЬКА МОВА

Під час іспиту абітурієнт повинен виявити системні теоретичні знання з української літературної мови: її словникового складу, фонетичної і граматичної будови; уміти на практиці застосовувати теоретичні відомості, зокрема, при письмовому виконанні практичного завдання.

1. ЛЕКСИКА

Слово як лексична одиниця. Ознаки слова як мовної одиниці. Лексичне значення слова. Однозначні та багатозначні слова. Пряме і переносне значення слова. Види переносних значень: метафора, метонімія, синекдоха. Омоніми. Синоніми. Антоніми. Лексика української мови за походженням: питома лексика; лексичні запозичення з інших мов. Лексика української мови за вживанням: загальноновживані слова; лексика обмеженого використання.

Професійна, діалектна, розмовна лексика. Суспільно-політична й офіційно-ділова лексика. Терміни. Лексика української мови з погляду активного і пасивного вживання. Історизми, архаїзми. Неологізми. Нейтральна та емоційно забарвлена лексика. Поняття про стійкі словосполучення і вирази. Словники української мови.

2. ФОНЕТИКА. ОРФОЕПІЯ. ГРАФІКА. ОРФОГРАФІЯ

Поділ звуків української мови на голосні та приголосні. Дзвінки й глухі приголосні. Тверді й м'які приголосні. Чергування голосних української мови, зокрема чергування [o], [e] з [i]. Чергування приголосних української мови: [г]–[ж]–[з']; [к]–[ч]–[ц']; [х]–[ш]–[с']. Чергування приголосних при словозміні дієслів: [д]–[дж]; [з]–[ж]; [т]–[ч]; [с]–[ш]; [п]–[пл]; [в]–[вл].

Засоби милозвучності української мови (паралельні форми прийменників з, зі, із, зо; в, уві; префіксів над-, наді-, об-, обі- та ін.). Евфонічні (милозвучні) чергування [у]–[в], [і]–[й]. Вимова голосних (наголошених і ненаголошених). Вимова приголосних: а) звукове значення буквосполучень ДЗ, ДЖ; б) особливості вимови глухих приголосних перед дзвінками і дзвінких приголосних перед глухими; в) вимова груп приголосних (уподібнення, спрощення), г) вимова м'яких приголосних; г)

вимова подовжених приголосних. Правила вимови слів з апострофом. Склад і складоподіл. Наголос. Інтонаційна будова речень.

Позначення звуків мовлення на письмі. Алфавіт. Букви Я, Ю, Є, Ї, Щ та їх звукове значення. Правопис ненаголошених голосних [e], [и], [o] в коренях слів. Правопис ненаголошених голосних, що не перевіряються наголосом. Позначення м'якості приголосних на письмі буквами Ъ, Я, Ю, Є, І. Сполучення ЙО, ЬО. Правила вживання м'якого знака. Правила вживання апострофа. Написання слів із подвоєними приголосними. Правопис власних та загальних назв. Написання великої букви. Написання слів іншомовного походження.

3. МОРФОЛОГІЯ І СЛОВОТВІР

Будова слова. Основа слова і закінчення. Значущі частини слова: корінь, префікс, суфікс, закінчення. Словотвір. Твірні основи при словотворенні. Основа похідна й непохідна. Основні способи словотворення в українській мові: морфологічні й неморфологічні. Основні способи творення іменників, прикметників, дієслів. Складні слова. Способи їх творення. Творення і правопис складноскорочених слів. Зміни приголосних при творенні прикметників за допомогою суфікса –СЬК–; вищого ступеня порівняння прикметників з допомогою суфікса –Ш–; іменників за допомогою суфікса –СТВ–; іменників із суфіксом –ИН– від прикметників на –СЬК–, –ЦЬК–.

Морфемний аналіз слова передбачає визначення основи слова, закінчення, кореня, афіксів.

Словотвірний аналіз слова передбачає визначення твірної основи (похідної чи непохідної), способу словотворення.

Іменник як частина мови. Лексичне значення іменника, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Назви власні та загальні, конкретні та абстрактні, назви істот і неістот. Рід іменників: чоловічий, жіночий, середній. Іменники спільного роду. Число іменників. Іменники, що вживаються в обох формах числа. Іменники, що мають лише форму однини або множини.

Відмінювання іменників. Кількість і значення відмінків в українській мові (питання до конкретних відмінків). Типи відмін. Перша відміна іменників: особливості вживання та написання відмінкових форм. Друга відміна іменників: особливості відмінювання. Особливості відмінювання іменників чоловічого роду з основою на -р. Третя відміна іменників: особливості відмінювання. Четверта відміна іменників: особливості відмінювання.

Відмінювання іменників, що мають лише форму множини. Невідмінювані іменники в українській мові. Написання і відмінювання чоловічих і жіночих прізвищ та імен по батькові.

Прикметник як частина мови. Лексичне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди прикметників за значенням: якісні, відносні та присвійні. Явища взаємопереходу прикметників з одного розряду в інший. Якісні прикметники. Ступені порівняння якісних прикметників: вищий і найвищий, способи їх творення (проста і складена форми). Повні й короткі форми якісних прикметників. Зміни приголосних при творенні вищого ступеня порівняння прикметників. Особливості відмінювання прикметників. Правопис -Н- і -НН- у прикметниках. Правопис складних прикметників разом і через дефіс. Правопис українських прізвищ прикметникового типу.

Числівник як частина мови. Лексичне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Розряди числівників за значенням: кількісні (власне кількісні, неозначено-кількісні, дробові, збірні) і порядкові. Групи числівників за будовою: прості, складні, складені. Типи відмінювання кількісних числівників: 1) один, одна, одне, одні; 2) два, три, чотири; 3) п'ять – двадцять, тридцять, п'ятдесят, ... вісімдесят; 4) сорок, дев'яносто, сто; 5) двісті – дев'ятсот; 6) нуль, тисяча, мільйон, мільярд; 7) збірні; 8) дробові. Порядкові числівники, особливості їх відмінювання та написання. Сполучення числівника й іменника.

Займенник як частина мови. Лексичне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Співвіднесеність займенників з іменниками, прикметниками і числівниками. Розряди займенників за значенням: особові, зворотні, присвійні, вказівні, означальні, питальні, відносні, неозначені, заперечні. Особливості їх відмінювання і написання.

Дієслово як частина мови. Лексичне значення дієслова. Його морфологічні ознаки і синтаксична роль. Форми дієслова. Безособові дієслова. Вид дієслова: доконаний і недоконаний. Творення видових форм. Час дієслова: теперішній, майбутній, минулий. Утворення форм майбутнього часу недоконаного виду. Способи дієслова: дійсний, умовний, наказовий. Творення форм умовного та наказового способів дієслів. Словозміна дієслів. I і II дієвідміни. Форми майбутнього часу дієслів доконаного і недоконаного виду. Особові форми дієслів наказового способу. Родові і числові форми дієслів минулого часу. Чергування приголосних в особових формах дієслів теперішнього та простого майбутнього часу.

Дієприкметник як особлива форма дієслова. Лексичне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Активні та пасивні дієприкметники.

Творення активних і пасивних дієприкметників теперішнього і минулого часу. Суфікси пасивних дієприкметників. Відмінювання дієприкметників. Безособові форми на –НО/ -ТО. Правопис НЕ з дієприкметниками. Правопис -Н- у дієприкметниках та -НН- у прикметниках дієприкметникового походження. Дієприкметниковий зворот. Розділові знаки при дієприкметникових зворотах.

Дієприслівник як особлива форма дієслова. Лексичне значення, морфологічні ознаки, синтаксична роль. Дієприслівники доконаного і недоконаного виду, їх творення. Дієприслівниковий зворот. Розділові знаки при звороті і одиничному дієприслівникові. Написання –И в кінці дієприслівників. НЕ з дієприслівниками.

Прислівник як частина мови. Лексичне значення, морфологічні особливості, синтаксична роль. Розряди прислівників за значенням: означальні (якісно-означальні, кількісно-означальні і способу дії) та обставинні (місця, часу, причини, мети). Ступені порівняння якісно-означальних прислівників: вищий і найвищий. Зміни приголосних при творенні вищого ступеня порівняння прислівників. Написання прислівників разом і через дефіс. Правопис прислівникових сполучень. -Н- і -НН- у прислівниках. НЕ і НІ з прислівниками.

Прийменник як частина мови. Групи прийменників за походженням: непохідні (первинні) і похідні (вторинні, утворені від інших слів). Групи прийменників за будовою: прості, складні і складені. Зв'язок прийменника з непрямыми відмінками іменника. Написання похідних прийменників разом, окремо, через дефіс.

Сполучник як частина мови. Групи сполучників за значенням і синтаксичною роллю: сурядні (єднальні, розділові, протиставні) і підрядні (місця, часу, причини, умови, способу дії).

Сполучні слова. Групи сполучників за вживанням: одиничні, парні, повторювані. Групи за будовою: прості, складні, складені. Написання сполучників разом і окремо. Розділові знаки при сполучниках.

Частка як частина мови. Групи часток за значенням і вживанням: формотворчі, словотворчі, фразові. Написання часток разом, окремо, через дефіс.

Вигук. Вигук як частина мови. Групи за походженням: первинні і похідні. Значення вигуків. Звуконаслідувальні слова. Формули мовного етикету. Розділові знаки при вигуках.

4. СИНТАКСИС. ПУНКТУАЦІЯ

Завдання синтаксису і пунктуації. Словосполучення. Підрядний та сурядний зв'язок між словами. Головне і залежне слово в словосполученні. Типи словосполучень за способами вираження головного слова. Способи підрядного зв'язку слів у словосполученні: узгодження, керування, прилягання.

Речення як основна синтаксична одиниця. Граматична основа речення. Порядок слів у реченні. Типи речень за метою висловлювання: розповідні, питальні та спонукальні. Типи речень за емоційним забарвленням: окличні і неокличні. Типи речень за складом граматичної основи: двоскладні й односкладні. Типи речень за наявністю чи відсутністю другорядних членів: непоширені й поширені. Типи речень за наявністю структурно необхідних членів: повні й неповні. Типи речень за будовою: прості й складні. Розділові знаки в кінці речення. Типи речень за наявністю чи відсутністю ускладнювальних засобів: неускладнені й ускладнені.

Просте двоскладне речення. Підмет і присудок як головні члени двоскладного речення. Способи вираження підмета. Типи присудків: простий і складений (іменний і дієслівний). Способи вираження присудка. Основні функції компонентів складеного присудка: вираження граматичного значення присудка (функція допоміжної частини) та вираження основного лексичного значення присудка (функція основної частини–неозначеної форми дієслова чи іменної частини). Тире між підметом і присудком.

Односкладні речення. Граматична основа односкладного речення. Типи односкладних речень за способом вираження та значенням головного члена: односкладні речення з головним членом у формі присудка (означено-особові, неозначено-особові, узагальнено-особові, безособові) та односкладні речення з головним членом у формі підмета (називні). Способи вираження головних членів односкладних речень.

Другорядні члени речення у двоскладному й односкладному реченнях. Означення узгоджене й неузгоджене. Прикладка як різновид означення. Способи вираження означень. Написання непоширених прикладок через дефіс; прикладки, що беруться в лапки. Додаток прямий і непрямий. Способи вираження додатків. Типи обставин за значенням і способи їх вираження. Зв'язки другорядних членів речення з граматичною основою.

Просте ускладнене речення. Речення з однорідними членами; зі звертанням; зі вставними словами, словосполученнями та реченнями; з відокремленими членами речення.

Речення з однорідними членами. Способи поєднання однорідних членів речення між собою: а) сурядний сполучник; б) інтонація. Розділові знаки в реченні з однорідними членами. Узагальнювальні слова в реченнях з

однорідними членами. Двокрапка і тире при узагальнювальних словах у реченнях з однорідними членами.

Речення зі звертанням. Форми вираження звертання. Звертання непоширені й поширені. Розділові знаки при звертанні.

Речення зі вставними словами, словосполученнями, реченнями. Значення вставних слів, словосполучень та речень. Розділові знаки при них.

Речення з відокремленими членами. Поняття про відокремлення другорядних членів речення. Відокремлені означення – непоширені й поширені. Зв'язок відокремлених означень з пояснюваними словами; означення узгоджені й неузгоджені. Відокремлені прикладки – непоширені й поширені. Відокремлені додатки. Зв'язок відокремлених додатків з іншими членами речення. Відокремлені обставини. Способи їх вираження. Відокремлені уточнювальні члени речення. Розділові знаки при відокремлених членах речення.

Складне речення. Ознаки складного речення. Типи складних речень за способом зв'язку між їх частинами: сполучникові і безсполучникові. Засоби зв'язку простих речень у складному: 1) інтонація і сполучники або сполучні слова; 2) інтонація.

Складносурядне речення. Єднальні, протиставні та розділові сполучники у складносурядному реченні. Сміслові зв'язки між простими реченнями у складносурядному. Розділові знаки у складносурядних реченнях.

Складнопідрядне речення. Головне і підрядне речення. Способи вираження залежності підрядних речень. Підрядні сполучники і сполучні слова. Розділові знаки між головним і підрядним реченнями. Основні види підрядних речень: означальні, з'ясувальні, обставинні (місця, часу, способу дії, міри і ступеня, причини, наслідкові, мети, умовні, допустові). Підрядні речення, що стосуються окремих членів у головному реченні; підрядні речення, що стосуються головного речення в цілому.

Складнопідрядні речення з кількома підрядними. Їх типи за характером зв'язку між частинами: а) складнопідрядні речення з послідовною підрядністю; б) складнопідрядні речення із супідрядністю (однорідною чи неоднорідною); в) складнопідрядні речення з мішаною підрядністю. Розділові знаки у складнопідрядному реченні з кількома підрядними.

Безсполучникове складне речення. Типи безсполучникових складних речень за характером смислових відношень між частинами: 1) з однорідними частинами (рівноправними); 2) з неоднорідними. Розділові знаки в безсполучниковому складному реченні.

Складні речення з різними видами зв'язку. Складні речення з сурядним і підрядним зв'язком. Складне речення зі сполучниковим і безсполучниковим зв'язком.

Способи передачі чужого мовлення. Пряма і непряма мова. Речення з прямою мовою. Слова автора. Розділові знаки при прямій мові. Заміна прямої мови непрямою. Цитата як різновид прямої мови. Розділові знаки при цитаті. Діалог. Розділові знаки при діалозі.

5. СТИЛІСТИКА

Поняття про стиль і стилістичну норму. Стилі української мови: а) науковий стиль; б) офіційно-діловий стиль; в) художній стиль; г) публіцистичний стиль; д) розмовний стиль.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Авксентьев Г.Г., Калашнік В.С., Ужченко В.Д. Фразеологія сучасної української мови. – Харків, 1997.
2. Безпояско О.К., Городенська К.Г. Морфеміка української мови. – К., 1987.
3. Безпояско О.К., Городенська К.Г., Русанівський В.М. Граматика української мови. Морфологія. – К., 1993.
4. Ващенко В.С. Слово та його значення. Посібник з лексикології. – Дніпропетровськ, 1976.
5. Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис. – К., 1993.
6. Горпинич В.О. Українська морфологія: навчальний посібник. – Дніпропетровськ, 2002.
7. Грищенко А.П., Мацько Л.І. і ін. Сучасна українська літературна мова. – К., 1997.
8. Дятчук В.В., Пустовіт Л.О. Семантична структура і функціонування лексики української мови. – К., 1983.
9. Загнітко А.П. Теоретична граматики української мови: Морфологія: Монографія. – Донецьк., 1996.
10. Загнітко А.П. Теоретична граматики української мови: Синтаксис: Монографія. – Донецьк, 2001.
11. Каранська М.У. Синтаксис сучасної української літературної мови. – К., 1995.
12. Клименко Н.Ф. Основи морфеміки сучасної української мови. – К., 1998.
13. Лисиченко Л.А. Лексикологія сучасної української літературної

мови. Семантична структура слова. – Харків, 1977.

14. Лісняк Н., Бабій І. Сучасна українська літературна мова. Морфеміка. Словотвір. – К., 2006 г.

15. Синтаксис СУЛМ: Проблемні питання: Навчальний посібник/ І.І. Слинько, Н.В. Гуйванюк, М.Ф. Кобилянська. – К., 1994.

16. Словотвір сучасної української літературної мови. – К., 1999.

17. Сучасна українська літературна мова / Ж.В. Колоїз, Н.М. Малюга, В.В. Явір. – К., 2006.

18. Сучасна українська літературна мова / За ред.. М.Я.Плющ. К., 1994.

19. Сучасна українська літературна мова. Лексика і Фразеологія / За заг. ред. І.К.Білодіда. – К., 1973.

20. Сучасна українська мова. Синтаксис: Підручник / За ред. О.Д. Пономаріва. – К., 1994.

21. Тоцька Н.І. Сучасна українська літературна мова. Фонетика. Орфоепія. Графіка. Орфографія. – К., 1981.

22. Українська мова: Особливості практичного застосування/ Л.П. Гнатюк, О.В. Бас-Кононенко. – К., 2006.

23. Шульжук К.Ф. Синтаксис сучасної української літературної мови. – К., 2003.

Додаткова

1. Арполенко Г.П., Городенська К.Г., Щербатюк Т.Х. Числівники української мови. – К., 1980.

2. Багмут А.Й. Семантика і інтонація в українській мові. – К., 1991.

3. Вихованець І.Р. Прийменникова система української мови. – К., 1980.

4. Вихованець І.Р. Система відмінків української мови. – К., 1987.

5. Возний Т.М. Словотвір дієслів в українській мові. – Львів, 1981.

6. Гнатюк Г.М. Дієприкметник у сучасній українській літературній мові. – К., 1982.

7. Клименко Н.Ф. і ін. Формалізовані основи семантичної класифікації лексики/ Н.Ф. Клименко, М.М.Пещак, І.Ф.Савченко. – К., 1982.

8. Клименко Н.Ф. Словотворча структура і семантика складних слів у сучасній українській мові. – К., 1984.

9. Коломієць М.П., Регушевський Є.С. Словник фразеологічних синонімів / За ред. В.О.Винника. – К., 1988.

10. Тоцька Н.І. Голосні фонемі української літературної мови. – К., 1973.

11. Труб В.М. Явище «суржику» як форма просторіччя в ситуації

двомовності // Мовознавство. – 2000. – №1. – С. 46 – 58.

12. Шевчук О.С. Семантичні можливості граматичних форм способу дієслова в сучасній українській літературній мові // Семантика і функції граматичних структур. – К., 1991.

13. Шевчук О.С., Юхименко О.В. Образно-експресивне вживання часових форм дієслова в українській мові // Українська мова. Теорія і практика. – К., 1993.

Словники

1. Головащук С.І. Складні випадки наголошення. Словник-довідник. – К., 1995.

2. Горпинич В.О. Будова слова і словотвір. – К., 1977.

3. Демська О., Кульчицький І. Словник омонімів української мови. – Львів, 1996.

4. Етимологічний словник української мови: В 7 т. – К., 1982 – 2003.

5. Єрмоленко С.Я., Бибик С.П., Тодор О.Г. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів (За ред. С.Я.Єрмоленко). – К., 2001.

6. Жовтобрюх М.А. Українська літературна мова. – К., 1984.

7. Коломієць М.П., Регушевський Є.С. Словник фразеологічних синонімів / За ред. В.О.Винника. – К., 1988.

8. Мазурик Д. Нове в українській лексиці: Словник-довідник. – Львів, 2002.

9. Новий тлумачний словник української мови: В 4 т. – К., 1998.

10. Орфоепічний словник української мови: В 2 т. / Уклад.: М.М.Пещак та ін. – К., 2001.

11. Словник антонімів української мови / За ред. Л.С. Паламарчука. – Вид. 2, доп. і випр. – К., 2001.

12. Словник іншомовних слів / Уклад. Л.О.Пустовіт та ін. – К.: Довіра, 2000.

13. Словотвір. Морфонологія. – К., 1999.

14. Українська мова: Енциклопедія. – К., 2000.

15. Український орфографічний словник / Уклад.: М.М.Пещак та ін. – 3-є вид., переробл. і доповн. – К., 2002.

16. Фразеологічний словник української мови: В 2 т. – К., 1993.

СТРУКТУРА ОЦІНКИ, КРИТЕРІЇ ТА ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ СПІВБЕСІДИ

Вступне випробування складається з таких видів робіт:

1. Теоретичні питання згідно з програмою.
2. Практичне (творче) завдання.

Абітурієнт дає відповідь на 2 теоретичних питання та виконує 1 практичне (творче) завдання.

Відповідь абітурієнта оцінюється предметною екзаменаційною комісією з української мови та літератури у складі голови комісії та її членів із обов'язковим складанням протоколу співбесіди. Предметна екзаменаційна комісія аналізує результати співбесіди методом експертної оцінки та колегіально доходить висновку: «рекомендовано до зарахування» або «не рекомендовано до зарахування».

Комісія доходить висновку «рекомендовано до зарахування», коли абітурієнт демонструє такі вміння з конкурсного предмету «Українська мова та література»:

– абітурієнт дає вичерпну відповідь на поставлене питання і виявляє глибокі ґрунтовні знання з певної теми, демонструє знання художніх текстів та вміння їх аналізувати, обізнаність із літературно-критичними джерелами і вміння користуватися ними, а також спроможність мислити нестандартно, давати оригінальне тлумачення проблем, здатність самостійно інтерпретувати, узагальнювати, робити висновки на основі конкретного матеріалу;

– абітурієнт вільно і повно володіє теоретичним матеріалом в усіх його аспектах: фонетиці, лексиці та фразеології, морфології, морфеміці та словотворі, синтаксисі. При відповіді абітурієнт не допускає фактичних і мовленнєвих помилок;

– абітурієнт демонструє вміння будувати письмове висловлювання, логічно викладаючи зміст, підпорядковуючи його темі й основній думці,

здуму, обраному стилю та типу мовлення, досягати визначеної комунікативної мети. Знаходити й виправляти похибки та помилки в змісті, побудові й мовному оформленні власних висловлювань, спираючись на засвоєні знання.

Слід враховувати мовленнєве оформлення відповіді: правильну будову речень, зв'язність, логічність, послідовність викладу, використання багатства лексики. При підрахуванні помилок дві негрубі помилки вважати за одну.

Комісія доходить висновку «не рекомендовано до зарахування» у випадку, коли відповідь абітурієнта не відповідає викладеним вище критеріям та вимогам до рівня сформованості навичок та вмінь з конкурсного предмету «Українська мова та література».